

Ambulanssjukvård m.m.

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6000 Artikelnr 2009-10-10

Tryck: Edita Västra Aros, Västerås 2009

Socialstyrelsens föreskrifter om ambulanssjukvård m.m.;

SOSFS
2009:10 (M)

Utkom från trycket
den 17 juli 2009

beslutade den 25 juni 2009.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 8 kap. 19 § fordonsförordningen (2009:211) samt 2 § 1, 3 § 1 och 4 § 2 förordningen (1985:796) med vissa bemyndiganden för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter m.m.

Föreskrifterna är utarbetade efter samråd med Transportstyrelsen.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas inom sådan verksamhet som omfattas av 6 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), oavsett om den bedrivs på land, vatten eller i luften.

Vad som i föreskrifterna sägs om landsting gäller också kommuner som inte ingår i ett landsting.

2 § Följande begrepp och termer används i dessa föreskrifter:

ambulans	transportmedel avsett och utrustat för ambulanssjukvård och transport av sjuka och skadade
ambulanssjukvård	hälso- och sjukvård som utförs av hälso- och sjukvårdspersonal i eller i anslutning till ambulans
hälso- och sjukvårdspersonal	person eller personer som i sitt yrke utför hälso- och sjukvård
prehospital akutsjukvård	omedelbara medicinska åtgärder som vidtas av hälso- och sjukvårdspersonal utanför sjukhus
vårdenhet	organisatorisk enhet inom hälso- och sjukvården som tillhandahåller hälso- och sjukvård
vårdgivare	statlig myndighet, landsting och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvårdsverksamhet som myndigheten, landstinget eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare) eller annan juridisk person eller enskild näringsidkare som

bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet (privat vårdgivare)

verksamhetschef befattningshavare som svarar för verksamheten

2 kap. Ansvar för plan för ambulanssjukvård

1 § Varje landsting ska upprätta en plan för ambulanssjukvården inom sitt geografiska område. Av planen ska det framgå

1. vilka mål som har fastställts,
2. vilka resurser som ska finnas, och
3. hur ambulanssjukvården ska vara organiserad.

Landstinget ska samordna planen för ambulanssjukvården med den fredstida katastrofmedicinska beredskapsplanen och planläggningen inför höjd beredskap¹.

2 § Av planen ska det även framgå vilka tekniska lösningar som ska väljas avseende larmsystem och övriga kommunikationssystem inom ambulanssjukvården. Systemen ska bl.a. ha funktioner som säkerställer

1. att information inte av misstag, obehörigen eller på grund av driftstörning eller någon annan störning kan förändras,
2. att varje inkommande och utgående larm samt övrig kommunikation via loggar kan härledas till operatörer på larmcentralen samt hälso- och sjukvårdspersonal i eller utanför en ambulans, och
3. att kraven i personuppgiftslagen (1998:204) och patientdatalagen (2008:355) uppfylls.

3 kap. Ansvar för ledningssystem

1 § Varje vårdgivare ska ansvara för att det ledningssystem som ska inrättas, i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:12) om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården, kompletteras med rutinerna i 4–6 kap. i det följande.

4 kap. Ansvar för ambulansfordon samt luft- och vattenburna ambulanser

1 § Vårdgivaren får uppdra åt en verksamhetschef att utföra de arbetsuppgifter som följer av 3, 4 och 8–12 §§. Uppdragen ska vara skriftliga.

¹ Jfr Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:13) om fredstida katastrofmedicinsk beredskap och planläggning inför höjd beredskap.

2 § Kraven på ambulanser i dessa föreskrifter ska uppfyllas oberoende av om vårdgivaren väljer att tillämpa svenska standarder för ambulanser².

3 § Vårdgivaren ska ansvara för att alla ambulanser med tillhörande utrustning som används i verksamheten har sådana egenskaper att en patient kan transporteras, vårdas och behandlas på ett ändamålsenligt och säkert sätt.

Märkning av ambulans

4 § Vårdgivaren ska ansvara för att varje ambulans som används i verksamheten

1. syns väl i både ljus och mörker,
2. har gul färg, enligt färgskalesystemet RAL 1016 (NSC 0362-G82Y),
3. på sidorna har reflekterande rektangulära rutor i grönt, enligt färgskalesystemet RAL 6026 (NCS 4942-373G),
4. har texten ”Ambulans” väl synlig på den främre och bakre delen,
5. har symbolen ”Star of life” väl synlig, och
6. har en väl synlig identifikationsmärkning.

5 § Därutöver får det på en ambulans finnas en text som anger vem som är vårdgivare. En ambulans får dessutom på den främre och bakre delen vara försedd med ett band i röd-orange fluorescerande färg.

6 § Endast sådan text och märkning som framgår av 4 och 5 §§, samt av annan författning vad gäller eventuell säkerhetsmärkning, får finnas på en ambulans.

7 § Föreskrifterna i 4–6 §§ behöver inte tillämpas på de luft- och vattenburna ambulanser som endast periodvis används i ambulanssjukvården.

² Svenska standarder för ambulanser är följande:

1. Sjuktransportfordon och utrustning – Vägambulanser (SS-EN 1789:2007, fastställd 2007-05-16)
2. Sjuktransportfordon med utrustning – Transport av kuvöser – Del 1: Krav på gränssnitt (SS-EN 13976 – 1:2004, fastställd 2004-01-23)
3. Sjuktransportfordon med utrustning – Transport av kuvöser – Del 2: Systemkrav (SS-EN 13976 – 2:2004, fastställd 2004-01-23)
4. Ambulanser för luft, vatten och svårterräng – Del 1: Krav på gränssnitt mot medicinteknisk utrustning för kontinuerlig behandling av patient (SS-EN 13718-19, fastställd 2000-03-24)
5. Ambulanser för luft, vatten och svårterräng – Del 2: Operativa och tekniska krav för kontinuerlig behandling av patient (SS-EN 13718-2, fastställd 2003-11-07)
6. Specifikationer för bårar och annan utrustning vid förflyttning, för användning i vägambulanser (SS-EN 1865, fastställd 2000-03-24).

Vårdutrymmet i en ambulans

8 § Vårdgivaren ska ansvara för att vårdutrymmet i en ambulans är dimensionerat och inrett på ett sådant sätt att en god och säker vård kan ges.

Vårdutrymmet ska så långt det är möjligt vara beskaffat på ett sådant sätt att prehospital akutsjukvård kan ges under transport.

9 § Vårdgivaren ska vidare ansvara för att vårdutrymmets lufttillförsel och temperatur kan regleras. Vårdutrymmets elsystem ska vara separerat från transportmedlets övriga elsystem.

Vårdutrymmets el- och gassystem ska vara säkra samt rätt dimensionerade i förhållande till den utrustning som ska användas. Systemen ska vara tydligt märkta och lätt åtkomliga för kontroll.

10 § Vårdgivaren ska även ansvara för hur installationer av och förändringar i ett vårdutrymmes el- och gassystem i en ambulans ska dokumenteras. Dokumentationen ska bevaras så länge som ambulansen används i ambulanssjukvården.

Risk- och behovsanalys

11 § Vårdgivaren ska vid valet av inredning i en ambulans och utrustning för ambulanssjukvård ansvara för att det görs en risk- och behovsanalys dels med utgångspunkt från kraven i detta kapitel, dels med hänsyn tagen till ambulansens högsta tillåtna vikt.

Utrustningen i en ambulans

12 § Vårdgivaren ska ansvara för att varje ambulans förses med den utrustning som behövs för att prehospital akutsjukvård ska kunna ges såväl i som utanför ambulansen. Med utrustningen ska hälso- och sjukvårdspersonalen kunna

1. skapa och upprätthålla fria luftvägar,
2. ge assisterad andning,
3. administrera läkemedel,
4. övervaka och registrera vitala funktioner,
5. stabilisera och immobilisera frakturer,
6. utföra avancerad hjärtlungräddning (A-HLR),
7. stoppa yttre blödningar,
8. förflytta patienter på ett säkert sätt, samt
9. överföra medicinska data.

13 § Verksamhetschefen ska fastställa rutiner som säkerställer att varje ambulans fortlöpande förses med den utrustning som avses i 12 §.

Extra utrustning i en ambulans

14 § Den hälso- och sjukvårdspersonal som framför en ambulans ska särskilt ansvara för att eventuell extra utrustning utöver ambulansens ordinarie är fastsatt på ett sådant sätt att skador på människor inte uppstår.

5 kap. Larmcentraler och prioriteringar

Avtal med larmcentraler

1 § Det landsting som anlitar en larmcentral för larmning av ambulans ska i ett avtal med centralen reglera

1. centralens tillgång till legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som har kompetens för uppgiften,
2. centralens rätt att disponera ambulanser (dispositionsrätt), och
3. vilka tekniska lösningar för larm och övrig kommunikation som ska användas mellan centralen och en ambulans.

Prioriteringsgrader

2 § Vid utgående larm från en larmcentral ska följande prioriteringsgrader gälla:

Prio 1 – Akuta livshotande symtom eller olycksfall.

Prio 2 – Akuta men inte livshotande symtom.

Prio 3 – Övriga uppdrag med vård- eller övervakningsbehov där rimlig väntetid inte bedöms påverka en patients tillstånd.

6 kap. Ansvar för ambulansuppdrag

Hälso- och sjukvårdspersonalens kompetens

1 § Vårdgivaren ska ansvara för att hälso- och sjukvårdspersonalen inom ambulanssjukvården har den kompetens som krävs för att kunna ge prehospital akutsjukvård under ett ambulansuppdrag.

2 § Vårdgivaren ska vidare ansvara för att en ambulans alltid är bemannad med hälso- och sjukvårdspersonal som har behörighet att administrera läkemedel i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2000:1) om läkemedelshantering i hälso- och sjukvården.

3 § Vårdgivaren ska även ansvara för att den hälso- och sjukvårdspersonal som ska framföra en ambulans har den kompetens som krävs för att på ett säkert sätt kunna utföra ett ambulansuppdrag.

4 § Verksamhetschefen ska fastställa rutiner som säkerställer att hälso- och sjukvårdspersonalen inom ambulanssjukvården har den utbild-

ning som krävs för att kunna ge prehospital akutsjukvård i eller utanför en ambulans med hjälp av den utrustning som avses i 4 kap. 12 §.

Överföring av patienter mellan vårdenheter

5 § Vid ambulansuppdrag i samband med att en patient överförs från en vårdenhet till en annan ska den behandlande läkaren vid den avlämnande vårdenheten ha ett övergripande medicinskt ansvar för patienten fram till dess att han eller hon är bedömd eller registrerad hos den mottagande vårdenheten.

6 § Den personal som vid den avlämnande vårdenheten svarar för hälso- och sjukvården av patienten ska skriftligen ge hälso- och sjukvårdspersonalen i ambulansen

1. information om patientens aktuella sjukdomstillstånd,
2. anvisningar om patientens vård och behandling, och
3. uppgifter om destination.

7 § Den behandlande läkaren vid den avlämnande vårdenheten ska, om patienten bedöms vara i behov av läkemedel under ambulansuppdraget, skriftligen ge tillfälliga ordinationer till hälso- och sjukvårdspersonalen i ambulansen.

I en akut uppkommen medicinsk situation får hälso- och sjukvårdspersonalen i ambulansen ge patienten vård och behandling utifrån sina delegeringar och ordinationer enligt generella direktiv.

Mottagande vårdenheter

8 § Vårdgivaren för en vårdenhet som tar emot patienter som anländer med ambulans ska ansvara för att det fastställs rutiner för hur larm som tas emot från ambulanser ska bekräftas.

7 kap. Första hjälpen i väntan på ambulans (IVPA)

Avtal

1 § Ett avtal om första hjälpen i väntan på ambulans enligt 3 kap. 2 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, ett IVPA-avtal, ska säkerställa att den som utför ett IVPA-uppdrag kan

1. ge första hjälpen med enkla hjälpmedel,
2. ge den vårdbehövande trygghet, och
3. hålla kontakt med hälso- och sjukvårdspersonalen i ambulansen.

Av IVPA-avtalet ska det framgå om defibrillering och behandling med medicinsk oxygen ingår i IVPA-uppdraget.

2 § Den personal som inom ramen för ett IVPA-avtal ger behandling med medicinsk oxygen ska anses som hälso- och sjukvårdspersonal och omfattas av Socialstyrelsens tillsyn.

Dokumentation

3 § Varje utfört IVPA-uppdrag ska dokumenteras. Dokumentationen ska endast innehålla uppgifter om

1. ärendenummer,
2. datum, tidpunkt och plats för uppdraget, samt
3. vidtagna åtgärder enligt 1 § och vem som har vidtagit dem.

Dokumentationen ska överlämnas till hälso- och sjukvårdspersonalen i ambulansen samtidigt med patienten.

Uppföljning

4 § De landsting och kommuner som har ingått IVPA-avtal ska löpande följa upp dessa vad gäller patientsäkerhet och dokumentation.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 juli 2011 i fråga om 4 kap. 4 § och i övrigt den 15 augusti 2009.
 2. Genom författningen upphävs Socialstyrelsens föreskrifter m.m. (SOSFS 1981:47) om sjukvårdsutrustning i ambulans.

Socialstyrelsen

LARS-ERIK HOLM

Pål Resare
(Hälso- och sjukvårdsavdelningen)

